Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

14 päivänä maaliskuuta 2024*

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Menettely vastaajan poissa ollessa – Sopimus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä – 127 artiklan 1 kohta – Siirtymäkausi – Unionin tuomioistuimen toimivalta – Supreme Court of the United Kingdomin (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) tuomio – Sellaisen välitystuomion täytäntöönpano, jossa velvoitetaan maksamaan vahingonkorvausta – Komission päätös, jossa todetaan, että kyseinen maksu on sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea – SEU 4 artiklan 3 kohta – Vilpitön yhteistyö – Velvollisuus lykätä asian käsittelyä – SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta – Jäsenvaltioiden ennen unioniin liittymispäivää kolmansien valtioiden kanssa tekemä kansainvälinen sopimus – Yleissopimus valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta (ICSID) – Unionin oikeuden soveltaminen – SEUT 267 artikla – Asian viimeisenä oikeusasteena ratkaiseva kansallinen tuomioistuin – Velvollisuus pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua – SEUT 108 artiklan 3 kohta – Tuen täytäntöönpanon keskeyttäminen

Asiassa C-516/22,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 29.7.2022

Euroopan komissio, asiamiehinään L. Armati, P.-J. Loewenthal ja T. Maxian Rusche,

kantajana,

vastaan

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään S. Fuller,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan (esittelevä tuomari) sekä tuomarit Z. Csehi, M. Ilešič, I. Jarukaitis ja D. Gratsias,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.11.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteessaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut SEU 4 artiklan 3 kohdan, SEUT 108 artiklan 3 kohdan, SEUT 267 artiklan ensimmäisen ja kolmannen kohdan sekä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan, luettuina yhdessä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä 17.10.2019 tehdyn sopimuksen (jäljempänä erosopimus) 127 artiklan 1 kohdan kanssa, mukaisia velvollisuuksiaan Supreme Court of the United Kingdomin (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) 19.2.2020 asiassa Micula v. Romania antamalla tuomiolla (jäljempänä riidanalainen tuomio).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

2 Erosopimus, joka hyväksyttiin Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) puolesta 30.1.2020 annetulla neuvoston päätöksellä (EU) 2020/135 (EUVL 2020, L 29, s. 1), tuli 185 artiklansa nojalla voimaan 1.2.2020.

3 Erosopimuksen 2 artiklan e alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

– –

e) ’siirtymäkaudella’ 126 [artiklassa] tarkoitettua ajanjaksoa.”

4 Erosopimuksen 86 artiklan, jonka otsikko on ”Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevat asiat”, 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Euroopan unionin tuomioistuimella säilyy toimivalta antaa ennakkoratkaisuja asioissa, joissa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö on jätetty ennen siirtymäkauden päättymistä.”

5 Erosopimuksen 87 artiklan, jonka otsikko on ”Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatetut asiat”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jos Euroopan komissio katsoo, että Yhdistynyt kuningaskunta on laiminlyönyt perussopimusten tai tämän sopimuksen neljännen osan mukaisen velvoitteensa ennen siirtymäkauden päättymistä, Euroopan komissio voi neljän vuoden kuluessa siirtymäkauden päättymisestä nostaa asiassa kanteen Euroopan unionin tuomioistuimessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 [artiklan] tai, soveltuvissa tapauksissa, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen

108 [artiklan] 2 kohdan toisen alakohdan edellytysten mukaisesti. Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta tutkia nämä asiat.”

6 Erosopimuksen 126 artiklassa, jonka otsikko on ”Siirtymäkausi”, määrätään seuraavaa:

”Siirtymä- tai täytäntöönpanokausi alkaa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ja päättyy 31 päivänä joulukuuta 2020.”

7 Erosopimuksen 127 artiklassa, jonka otsikko on ”Siirtymäkauden soveltamisala”, määrätään seuraavaa:

”1. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, unionin oikeutta sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa siirtymäkauden ajan.

– –

3. Edellä olevan 1 kohdan nojalla sovellettavalla unionin oikeudella on siirtymäkauden aikana Yhdistyneen kuningaskunnan osalta ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa samat oikeusvaikutukset kuin unionissa ja sen jäsenvaltioissa, ja sitä tulkitaan ja sovelletaan samojen menetelmien ja yleisten periaatteiden mukaisesti kuin unionissa.

– –

6. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, 1 kohdan nojalla sovellettavassa unionin oikeudessa, myös sellaisena kuin se on pantu täytäntöön ja sitä sovelletaan jäsenvaltioissa, olevia viittauksia jäsenvaltioihin on siirtymäkauden ajan pidettävä viittauksina myös Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.”

Kansainvälinen oikeus

ICSID-sopimus

8 Valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta Washingtonissa 18.3.1965 tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä ICSID-sopimus), joka tuli voimaan Yhdistyneen kuningaskunnan osalta 18.1.1967 ja Romanian osalta 12.10.1975, 53 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Välitystuomio on osapuolia sitova eikä se voi olla muun kuin tässä yleissopimuksessa mainitun valituksen tai muun muutoksenhakukeinon kohteena. Kummankin osapuolen tulee noudattaa välitystuomion määräyksiä – –.”

9 ICSID-sopimuksen 54 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Jokainen sopimusvaltio tunnustaa tämän yleissopimuksen mukaisesti annetun välitystuomion itseään sitovaksi ja noudattaa alueellaan sen varallisuusoikeudellisia velvoituksia siten kuin se olisi kysymyksessä olevassa valtiossa toimivan tuomioistuimen antama lainvoimainen päätös. – –”

10 ICSID-sopimuksen 64 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltioiden kesken tämän sopimuksen tulkinnasta tai sen soveltamisesta syntyvät riitaisuudet, joita [ei] neuvotteluteitse ole ratkaistu, alistetaan minkä hyvänsä osapuolen anomuksesta Kansainväliselle tuomioistuimelle, mikäli asianomaiset eivät sovi muusta ratkaisumenettelystä.”

11 ICSID-sopimuksen 69 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisen sopimusvaltion on ryhdyttävä tarvittaviin lainsäädännöllisiin tai muihin toimenpiteisiin tämän yleissopimuksen määräysten sisäiseksi voimaansaattamiseksi.”

Kahdenvälinen investointisuojasopimus

12 Ruotsin kuningaskunnan hallituksen ja Romanian välisen 29.5.2002 tehdyn ja 1.4.2003 voimaan tulleen investointien edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen (jäljempänä kahdenvälinen investointisuojasopimus) 2 artiklan 3 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Kumpikin sopimuspuoli takaa toisen sopimuspuolen investoijien investoinneille oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun eikä estä kohtuuttomin tai syrjivin toimenpitein niiden hallinnointia, ylläpitämistä tai käyttämistä taikka niistä nauttimista tai niiden luovuttamista – –”.

13 Kahdenvälisen investointisuojasopimuksen 7 artiklassa määrätään, että investoijien ja allekirjoittajavaltioiden väliset erimielisyydet voidaan ratkaista muun muassa ICSID-sopimusta soveltavassa välitystuomioistuimessa.

Oikeusriidan taustalla olevat tosiseikat

Välimiesmenettely

14 Romania kumosi 22.2.2005 verokannustimiin perustuvan alueellisen investointitukijärjestelmän (jäljempänä riidanalainen tukijärjestelmä) Euroopan unioniin liittymistään silmällä pitäen.

15 Ruotsin kansalaiset Ioan ja Viorel Micula sekä yhtiöt European Food SA, Starmill SRL ja Multipack SRL, joissa Ioan ja Viorel Micula käyttävät määräysvaltaa (jäljempänä sijoittajat), pyysivät kahdenvälisen investointisuojasopimuksen 7 artiklan nojalla ICSID-sopimuksen mukaisen välitystuomioistuimen perustamista saadakseen korvauksen vahingoista, jotka nämä katsoivat kärsineensä sen takia, että niitä hyödyttänyt riidanalainen tukijärjestelmä oli kumottu.

16 Välitystuomioistuin katsoi 11.12.2013 antamassaan välitystuomiossa (jäljempänä välitystuomio), joka annettiin se jälkeen, kun Romania oli liittynyt unioniin 1.1.2007, että Romania oli kumoamalla riidanalaisen tukijärjestelmän loukannut sijoittajien perusteltua luottamusta siihen, että kyseiset verokannustimet olisivat käytössä 31.3.2009 saakka, ettei Romania ollut toiminut avoimesti, kun se ei ollut ilmoittanut tästä sijoittajille hyvissä ajoin, ja ettei se ollut turvannut sijoittajien tekemien sijoitusten oikeudenmukaista ja tasapuolista kohtelua kahdenvälisen investointisuojasopimuksen 2 artiklan 3 kappaleessa tarkoitetulla tavalla. Niinpä välitystuomioistuin velvoitti Romanian maksamaan sijoittajille vahingonkorvauksen, jonka määrä

oli 791 882 452 Romanian leua (RON) (n. 178 miljoonaa euroa) ja jonka määrittämisessä otettiin ensisijaisesti huomioon sijoittajille 22.2.2005 ja 31.3.2009 välisenä aikana väitetysti aiheutuneet vahingot.

17 Sijoittajat ovat vuodesta 2014 lähtien hakeneet välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa Belgiassa, Ranskassa, Luxemburgissa, Ruotsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Amerikan yhdysvalloissa. Komissio on osallistunut kaikkiin näihin menettelyihin vastustaakseen välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

Asian käsittely komissiossa

18 Komissio antoi 26.5.2014 päätöksen C(2014) 3192 final (Valtiontuki SA.38517 (2014/NN) – Romania – Välitystuomio 11.12.2013 Micula v. Romania – Tuen keskeyttämistä koskeva välipäätös) (jäljempänä tuen keskeyttämistä koskeva välipäätös), jolla Romania määrättiin keskeyttämään välittömästi kaikki toimet, jotka voisivat johtaa välitystuomion vapaaehtoiseen täytäntöönpanoon tai pakkotäytäntöönpanoon, kunnes komissio on antanut lopullisen päätöksen kyseisen toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille, sillä perusteella, että tällaiset toimet saattavat olla SEUT 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti myönnettyä sääntöjenvastaista valtiontukea.

19 Komissio antoi 1.10.2014 päätöksen 2014/C 393/03 (Valtiontuki – Romania – Valtiontuki SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) – Välimiesoikeuden asiassa Micula v. Romania 11. joulukuuta 2013 antaman päätöksen täytäntöönpano – Kehotus huomautusten esittämiseen [SEUT] 108 artiklan 2 kohdan mukaisesti) (EUVL 2014 C 393, s. 27) (jäljempänä aloittamista koskeva päätös), jolla se ilmoitti Romanialle päätöksestään aloittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely siitä, miten Romania oli pannut välitystuomion osittain täytäntöön vuoden 2014 alussa, sekä välitystuomion myöhemmästä vapaaehtoisesta täytäntöönpanosta tai pakkotäytäntöönpanosta.

20 Komissio antoi 30.3.2015 päätöksen (EU) 2015/1470 valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön – Välitysoikeuden asiassa Micula v. Romania 11 päivänä joulukuuta 2013 antama tuomio (EUVL 2015, L 232, s. 43) (jäljempänä lopullinen päätös).

21 Otsikon ”Valtiontukisääntöjen soveltaminen ei vaikuta [SEUT] 351 artiklalla suojattuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin” alla olevassa päätöksen johdanto-osan 126–129 perustelukappaleessa, jotka vastaavat sisällöllisesti aloittamista koskevan päätöksen 51–54 kohtaa, todetaan seuraavaa:

> ”(126) [SEUT] 351 artiklan mukaan ’perussopimusten määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa – –, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta’. Käsiteltävänä olevassa asiassa [sijoittajien] tarkoittamat oikeudet ja velvollisuudet johtuvat kahdenvälisestä investointisopimuksesta.

(127) [SEUT] 351 artiklan sanamuodosta käy selvästi ilmi, ettei sitä voi soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan, kun otetaan huomioon, että kahdenvälinen investointisopimus on kahden jäsenvaltion, Ruotsin ja Romanian, tekemä eikä 'yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa – – tekemä sopimus'. Tämän vuoksi valtiontukilainsäädännön soveltaminen ei vaikuta asiassa [SEUT] 351 artiklalla suojattuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

(128) Komissio muistuttaa, että unionin oikeudessa sovelletaan eri sääntöjä EU:n sisäisiin kahdenvälisiin investointisopimuksiin ja kahdenvälisiin investointisopimuksiin unionin jäsenvaltion ja kolmannen maan välillä. Komissio katsoo, että EU:n sisäiset kahdenväliset investointisopimukset ovat unionin oikeuden vastaisia, sillä ne eivät ole unionin perussopimusten mukaisia, ja näin ollen ne on katsottava pätemättömiksi. – –

(129) Romania on sopimuspuoli monenvälisessä ICSID-sopimuksessa, johon se liittyi ennen liittymistä unioniin. Koska tarkasteltavana olevassa kahdenvälisessä investointisopimuksessa sopimuspuolena ei ole ICSID-sopimuksen sopimuspuolena oleva kolmas maa, [SEUT] 351 artikla ei ole merkityksellinen käsiteltävänä olevan asian suhteen."

22 Lopullisen päätöksen 1 artiklan mukaan välitystuomiossa taloudelliselle kokonaisuudelle, johon kuuluvat sijoittajat, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export ja West Leasing International, määrättyjen korvauksien maksaminen on SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille.

23 Kyseisen päätöksen 2 artiklan mukaan Romanian on jätettävä maksamatta saman päätöksen 1 artiklassa mainittu sisämarkkinoille soveltumaton tuki ja perittävä takaisin tuet, jotka on jo maksettu kyseiseen taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluville yhteisöille sekä kaikki muut kyseisille yhteisöille maksetut tuet, joista ei ole ilmoitettu komissiolle SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ja tuet, jotka maksetaan saman päätöksen antamisen jälkeen.

Oikeudenkäynti unionin tuomioistuimissa

24 Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 18.6.2019 antamallaan tuomiolla European Food ym. v. komissio (T-624/15, T-694/15 ja T-704/15, EU:T:2019:423) lopullisen päätöksen kokonaisuudessaan lähinnä sillä perusteella, ettei komissiolla ollut SEUT 108 artiklan nojalla ajallista toimivaltaa tehdä päätöstä (jäljempänä unionin yleisen tuomioistuimen tuomio).

25 Unionin yleinen tuomioistuin totesi mainitun tuomion 91 ja 92 kohdassa erityisesti, että kun komissio ei takaisinperittävien määrien osalta ollut erotellut sitä määrää, joka liittyi aikaan ennen kuin Romania liittyi unioniin, siitä määrästä, joka liittyi unioniin liittymistä seuraavan aikaan, komissio oli soveltamalla takautuvasti SEUT 108 artiklaan perustuvaa toimivaltaansa mainittua liittymistä edeltäviin tapahtumiin ylittänyt valtiontukien valvontaa koskevan toimivaltansa eikä komissio näin ollen voinut katsoa, että välitystuomion perusteella maksettava vahingonkorvaus oli SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

26 Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi tuomionsa 98–111 kohdassa, että koska unionin oikeutta ei ajallisesti voitu soveltaa eikä komissiolla ollut toimivaltaa SEUT 108 artiklan nojalla, lopullinen päätös oli, kun siinä ei ollut tehty eroa unioniin liittymistä edeltävään ja sitä seuraavaan aikaan liittyvien korvausten välillä, lainvastainen siltä osin kuin kyseisen

vahingonkorvauksen maksaminen katsottiin siinä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi eduksi ja valtiontueksi ainakin sen ajanjakson osalta, joka edelsi unionin oikeuden voimaantuloa Romaniassa.

27 Komissio vaati 27.8.2019 unionin tuomioistuimessa vireille panemassaan valituksessa, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomio kumotaan.

Asian käsittely Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimissa

28 Välitystuomio rekisteröitiin 17.10.2014 High Court of Justice (England & Wales) -nimisessä tuomioistuimessa (Englannin ja Walesin alioikeus, Yhdistynyt kuningaskunta) välimiesmenettelystä (kansainväliset investointeja koskevat riidat) vuonna 1966 annetun lain (Arbitration (International Investment Disputes) Act 1966), jolla ICSID-sopimus on pantu täytäntöön Yhdistyneessä kuningaskunnassa, säännösten mukaisesti.

29 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi 20.1.2017 Romanian hakemuksen rekisteröinnin kumoamisesta. Sen sijaan se keskeytti välitystuomion täytäntöönpanon, kunnes oikeudenkäynti unionin tuomioistuimissa on saatettu päätökseen.

30 Court of Appeal (England & Wales) (Englannin ja Walesin ylioikeus, Yhdistynyt kuningaskunta) katsoi 27.7.2018, että SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen perusteella Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet eivät voi määrätä välitystuomiota välittömästi täytäntöön pantavaksi niin kauan kuin komission päätös estää Romaniaa maksamasta myönnettyjä korvauksia. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi tällä perusteella sijoittajien valituksen ensiasteen tuomioistuimen täytäntöönpanon keskeyttämisestä antamasta määräyksestä.

31 Supreme Court of the United Kingdom (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) määräsi 19.2.2020 riidanalaisella tuomiolla, että välitystuomio on pantava täytäntöön. Komissio osallistui tähän oikeudenkäyntiin väliintulijana.

Riidanalainen tuomio

32 Supreme Court of the United Kingdom hylkäsi ensiksi riidanalaisen tuomion 41–57 kohdassa sijoittajien valitusperusteen, jonka mukaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomio johti siihen, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten enää tarvinnut keskeyttää välitystuomion täytäntöönpanoa vilpittömän yhteistyön periaatteen nojalla. Supreme Court totesi tältä osin tuomionsa 56 kohdassa, että se oli huolissaan samasta asiasta samojen asianosaisten välillä annettavien mahdollisesti ristiriitaisten päätösten riskistä, ettei se voinut katsoa, että riskiä näiden päätösten ristiriitaisuudesta tuskin oli olemassa, että jos eri päätösten välinen ristiriita olisi toteutunut, sen seuraukset haittaisivat merkittävästi unionin oikeuden soveltamista ja että unionin tuomioistuimessa vireillä oleva valitus lähtökohtaisesti riittää synnyttämään vilpittömän yhteistyön velvollisuuden.

33 Sen sijaan Supreme Court of the United Kingdom hyväksyi riidanalaisen tuomion 58–118 kohdassa sijoittajien valitusperusteen, jonka mukaan SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa sovellettiin Yhdistyneen kuningaskunnan ICSID-sopimukseen perustuviin velvollisuuksiin siten, etteivät nämä velvollisuudet olleet unionin oikeuden sitovien vaikutusten alaisia. Sen määrittämiseksi, onko SEUT 351 artikla sovellettavissa yksittäisessä tapauksessa, aikaisempaa

kansainvälistä sopimusta on kyseisen tuomioistuimen mukaan tulkittava sen arvioimiseksi, asetetaanko siinä jäsenvaltiolle velvollisuuksia, joiden täytäntöönpanoa mainitun sopimuksen osapuolina olevat kolmannet valtiot voivat vaatia.

34 Kyseisen tuomioistuimen mukaan käsiteltävässä tapauksessa oli selvää, että Yhdistyneellä kuningaskunnalla on ICSID-sopimuksen 54 ja 69 artiklan perusteella velvollisuus panna välitystuomio täytäntöön ei ainoastaan suhteessa Ruotsin kuningaskuntaan vaan myös suhteessa kaikkiin muihin sanotun sopimuksen osapuolina oleviin valtioihin, ja näin oli seuraavista riidanalaisen tuomion 104–107 kohdassa mainituista syistä:

– Ensinnäkin ICSID-sopimuksen järjestelmä perustuu vastavuoroiseen luottamukseen ja edellyttää kaikkien sopimusvaltioiden osallistumista sekä sitä, että sopimusvaltiot noudattavat sopimuksessa määrättyjä sääntöjä.

– Toiseksi ICSID-sopimuksen 53, 54 ja 69 artiklasta seuraa, ettei ICSID-sopimukseen perustuviin velvollisuuksiin liity varaumia ja että sen 64 artiklassa määrätty riidanratkaisumenettely on jokaisen sopimusvaltion käytettävissä.

– Kolmanneksi ICSID-sopimuksen tarkoituksesta ilmenee, että sillä on luotu vastavuoroinen täytäntöönpanovelvoitteiden verkosto, josta sopimusvaltio ei voi nimenomaisesti poiketa; jos valtio luopuu täytäntöönpanosta tässä verkostossa, täytäntöönpano siirtyy toisen sopimusvaltion tehtäväksi.

– Neljänneksi esitöistä ilmenee, että muut sopimusvaltiot voivat ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin, jos sopimusvaltio silti jättää noudattamatta ICSID-sopimukseen perustuvia velvollisuuksiaan.

35 Koska vilpittömän yhteistyön periaatetta ei Supreme Court of the United Kingdomin mielestä sovellettu kyseisessä asiassa, Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten ei tarvinnut pidättäytyä ratkaisemasta ICSID-sopimuksen vaikutuksia koskevaa asiaa keskeyttämällä kansallisen menettelyn, kunnes unionin tuomioistuimissa vireillä oleva oikeudenkäynti on saatettu päätökseen, taikka esittämällä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, ja näin oli seuraavista riidanalaisen tuomion 112–114 kohdassa esitetyistä syistä:

– Ensinnäkään aikaisemmista sopimuksista johtuvien velvollisuuksien olemassaoloa ja ulottuvuutta koskevien kysymysten ratkaiseminen SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla ei unionin oikeuden mukaan kuulu unionin tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan. Näistä kysymyksistä ei säädetä unionin oikeudessa, eikä unionin tuomioistuimella ole parempia edellytyksiä ratkaista niitä kuin kansallisilla tuomioistuimilla.

– Toiseksi sijoittajien Supreme Court of the United Kingdomin käsiteltäväksi SEUT 351 artiklan nojalla saattama kysymys ei ollut täysin sama kuin se, joka oli saatettu unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi. Unionin tuomioistuimissa investoijat nimittäin väittivät muun muassa, että SEUT 351 artiklassa annettiin etusija Romanian kahdenvälisestä investointisuojasopimuksesta ja ICSID-sopimuksen 53 artiklasta johtuville aikaisemmille kansainvälisille velvollisuuksille. Yhdistyneessä kuningaskunnassa vireille pannussa menettelyssä asian kannalta merkityksellinen oikeudellinen kysymys koski sitä vastoin Yhdistyneen kuningaskunnan velvollisuutta panna ICSID-sopimus täytäntöön sekä tunnustaa välitystuomio ja panna se täytäntöön ICSID-sopimuksen 54 ja 69 artiklan nojalla. Tämä kysymys oli ominainen

Yhdistyneessä kuningaskunnassa käsiteltävälle riidalle, eikä sitä ollut saatettu unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi.

– Kolmanneksi oli hyvin epätodennäköistä, että unionin tuomioistuimet lausuisivat SEUT 351 artiklan soveltamisesta Romanian unioniin liittymistä edeltäviin välitystuomiota koskeviin velvollisuuksiin, jotka perustuvat ICSID-sopimukseen. Koska unionin yleinen tuomioistuin ei ollut antanut ratkaisua SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan rikkomiseen perustuvaan kanneperusteeseen, unionin tuomioistuimen käsittelemässä valitusasiassa keskityttäisiin muihin kysymyksiin. Jos valitus hylättäisiin, SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamista koskevaa kysymystä ei näin ollen tutkittaisi unionin tuomioistuimissa. Jos valitus sen sijaan hyväksyttäisiin, asia palautettaisiin unionin yleiselle tuomioistuimelle, jolloin tämä kysymys voitaisiin Romanian velvollisuuksia koskevilta osiltaan tutkia unionin tuomioistuimissa.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

36 Komissio lähetti 3.12.2020 Yhdistyneelle kuningaskunnalle riidanalaista tuomiota koskevan virallisen huomautuksen, jossa se totesi tämän rikkoneen SEU 4 artiklan 3 kohtaa, SEUT 108 artiklan 3 kohtaa, SEUT 267 artiklan ensimmäistä ja kolmatta kohtaa ja SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa, luettuina yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa.

37 Yhdistynyt kuningaskunta vastasi viralliseen huomautukseen 1.4.2021 päivätyllä kirjeellä, jossa se kiisti kaikki rikkomukset, joista komissio sitä syytti.

38 Koska komissio katsoi, etteivät edellä mainitussa vastauksessa esitetyt perustelut riittäneet muuttamaan sen arviointia asiasta, se lähetti 15.7.2021 Yhdistyneelle kuningaskunnalle perustellun lausunnon, jossa se totesi, että Yhdistynyt kuningaskunta oli riidanalaisella tuomiolla rikkonut virallisessa huomautuksessa mainittuja määräyksiä.

39 Yhdistynyt kuningaskunta pyysi 23.8.2021 päivätyllä kirjeellä perusteltuun lausuntoon vastaamiselle asetetun määräajan pidentämistä, mihin komissio suostui. Yhdistynyt kuningaskunta ei lopulta kuitenkaan vastannut perusteltuun lausuntoon.

Perustellun lausunnon jälkeiset tapahtumat

40 Unionin tuomioistuin kumosi 25.1.2022 antamallaan tuomiolla komissio v. European Food ym. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) unionin yleisen tuomioistuimen tuomion sillä tuomionsa 115–136 kohdasta ilmenevällä perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, ettei komissiolla ollut ajallista toimivaltaa tehdä lopullista päätöstä SEUT 108 artiklan nojalla, koska kyseisessä päätöksessä tarkoitettu oikeus valtiontukeen oli myönnetty välitystuomiolla sen jälkeen, kun Romania oli liittynyt unioniin. Unionin tuomioistuin lisäsi tuomionsa 137–145 kohdassa, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen myös katsoessaan, ettei 6.3.2018 annetulla tuomiolla Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) ollut asiassa merkitystä, koska EU- ja EUT-sopimusten mukainen oikeussuojakeinojen järjestelmä on korvannut kyseisen välimiesmenettelyn Romanian unioniin liittymisestä alkaen. Unionin tuomioistuin palautti asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä lausuisi sille esitetyistä kanneperusteista ja perusteluista, joihin unionin tuomioistuin ei ollut ottanut kantaa. Tämä asia, joka on kirjattu numeroilla T-624/15 RENV, T-694/15 RENV ja T-704/15 RENV, on edelleen vireillä unionin yleisessä tuomioistuimessa.

41 Unionin tuomioistuin totesi 21.9.2022 antamansa määräyksen Romatsa ym. (C-333/19, EU:C:2022:749) 42 ja 43 kohdassa, että 6.3.2018 annetusta tuomiosta Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) ja 25.1.2022 annetusta tuomiosta komissio v. European Food ym. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) ilmenee, että välitystuomio on ristiriidassa SEUT 267 artiklan ja SEUT 344 artiklan kanssa siten, ettei sillä voi olla mitään vaikutuksia. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi määräyksensä 44 kohdassa, että jäsenvaltio, jolta vaaditaan kyseisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa, on hylättävä vaatimus ja ettei se siten voi missään tapauksessa ryhtyä panemaan sitä täytäntöön siten, että sen edunsaajat saisivat siinä määrätyn vahingonkorvauksen.

42 Lisäksi unionin tuomioistuin jätti 24.11.2022 antamallaan määräyksellä European Food ym. (C-333/19 REC, EU:C:2022:936) tutkimatta pyynnön kyseisessä asiassa annetun määräyksen peruuttamisesta tai korjaamisesta sekä asian C-333/19 poistamisesta rekisteristä.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

43 Komissio nosti 29.7.2022 nyt käsiteltävän kanteen.

44 Koska komission kanne oli annettu asianmukaisesti tiedoksi Yhdistyneelle kuningaskunnalle, joka ei ollut antanut vastinekirjelmää unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 124 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kanteeseen vastaamiselle määrätyssä 14.10.2022 päättyneessä määräajassa ja oli ilmoittanut epämuodollisesti kirjaamolle, ettei se tuossa vaiheessa aikonut osallistua oikeudenkäyntiin, komissio vaati unionin tuomioistuinta hyväksymään sen vaatimukset unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 152 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

45 Unionin tuomioistuin kysyi 14.2.2023 komissiolta, jos tämä käsiteltävän asian erityinen asiayhteys huomioon ottaen voisi hyväksyä, että Yhdistyneelle kuningaskunnalle asetetaan uusi määräaika vastineen antamiseksi, minkä lisäksi unionin tuomioistuin täsmensi, että se soveltaisi työjärjestyksen 152 artiklaa vain, jos Yhdistynyt kuningaskunta ei reagoisi tämän uuden määräajan kuluessa.

46 Komissio ilmoitti unionin tuomioistuimelle 3.3.2023 päivätyssä kirjeessä, ettei se asian erityiset olosuhteet huomioon ottaen vastustanut uuden määräajan asettamista Yhdistyneelle kuningaskunnalle vastineen antamiseksi, ja lisäsi, ettei tätä kannanottoa tullut missään tapauksessa pitää muihin asioihin vaikuttavana ennakkotapauksena.

47 Unionin tuomioistuin ilmoitti 8.3.2023 Yhdistyneelle kuningaskunnalle, että jos tämä haluaisi käyttää sille komission suostumuksella suotua tilaisuutta antaa vastine siitä huolimatta, ettei sellaista ollut alkuperäisessä määräajassa annettu, komissio ei tulisi pyytämään unionin tuomioistuinta antamaan käsiteltävässä asiassa yksipuolista tuomiota työjärjestyksen 152 artiklan nojalla. Näin ollen unionin tuomioistuin ilmoitti Yhdistyneelle kuningaskunnalle, että tämä saattoi antaa vastineen kahden kuukauden määräajassa kyseisen kirjeen tiedoksiannosta, lisättynä työjärjestyksen 51 artiklassa määrätyllä kymmenen päivän määräajanpidennyksellä pitkien etäisyyksien vuoksi, ja samalla se pyysi Yhdistynyttä kuningaskuntaa ilmoittamaan mahdollisimman pian, jos tämä päättäisi olla hyödyntämättä tätä tilaisuutta, missä tapauksessa asian käsittelyn kirjallinen vaihe päätettäisiin uudelleen ja yksipuoliseen tuomioon johtava menettely jatkuisi normaalisti.

48 Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 20.4.2023 päivätyssä kirjeessä unionin tuomioistuimelle vahvistavansa, ettei se aikonut antaa vastinetta käsiteltävässä asiassa, vaikka sille oli myönnetty uusi määräaika.

49 Unionin tuomioistuimen on näin ollen ratkaistava asia yksipuolisella tuomiolla Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 41 artiklan ja työjärjestyksen 152 artiklan mukaisesti. Koska kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisestä ei ole epäilystäkään, unionin tuomioistuimen on työjärjestyksen 152 artiklan 3 kohdan mukaisesti tarkastettava, ovatko komission vaatimukset ilmeisesti perusteltuja.

Unionin tuomioistuimen toimivalta

50 Aluksi on muistutettava, että erosopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta tutkia kanteet, jotka komissio nostaa SEUT 258 artiklan nojalla neljän vuoden kuluessa siirtymäkauden päättymisestä, ja tämä siirtymäkausi oli erosopimuksen 2 artiklan e alakohdan, luettuna yhdessä erosopimuksen 126 ja 185 artiklan kanssa, mukaan 1.2.–31.12.2020 (jäljempänä siirtymäkausi), jos komissio katsoo, että Yhdistynyt kuningaskunta on laiminlyönyt perussopimusten mukaisen velvoitteensa ennen tämän siirtymäkauden päättymistä.

51 Tästä seuraa, että koska Yhdistynyt kuningaskunta on, kuten tämän tuomion 1 kohdasta ilmenee, nyt käsiteltävän kanteen mukaan rikkonut jäsenyysvelvoitteitaan siirtymäkauden aikana 19.2.2020 annetulla riidanalaisella tuomiolla ja koska komissio on nostanut kyseisen kanteen 29.7.2022, eli neljän vuoden kuluessa siirtymäkauden päättymisestä, unionin tuomioistuimella on toimivalta tutkia kanne.

Asiakysymys

52 Komissio vetoaa kanteensa tueksi neljään kanneperusteeseen, joiden mukaan Yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut ensinnäkin SEU 4 artiklan 3 kohtaa, toiseksi SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa, kolmanneksi SEUT 267 artiklan ensimmäistä ja kolmatta kohtaa ja neljänneksi SEUT 108 artiklan 3 kohtaa, kun niitä luetaan yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, ja kaikki nämä rikkomukset johtuvat komission mukaan riidanalaisesta tuomiosta.

53 Kanneperusteita arvioitaessa on aluksi todettava, että vaikka Yhdistynyttä kuningaskuntaa syytetään sen unionista eroamisen jälkeen tapahtuneesta rikkomuksesta, kuten tämän tuomion 51 kohdasta ilmenee, rikkomus on tapahtunut ennen siirtymäkauden päättymistä, joten Yhdistynyttä kuningaskuntaa on komission kanneperusteita arvioitaessa pidettävä jäsenvaltiona eikä kolmantena valtiona, koska erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että unionin oikeutta sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan siirtymäkauden ajan.

54 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioiden velvollisuus noudattaa EUT-sopimuksen määräyksiä velvoittaa kaikkia niiden viranomaisia, myös lainkäyttöviranomaisia niiden toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Jäsenvaltion voidaan siten lähtökohtaisesti todeta SEUT 258 artiklan nojalla jättäneen noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan riippumatta siitä, mikä tämän valtion elimistä on toiminnallaan tai laiminlyönnillään aiheuttanut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen, ja vaikka kyseessä olisi perustuslakien nojalla riippumaton elin (tuomio 28.1.2020, komissio v. Italia (Maksuviivästysten torjumista koskeva direktiivi), C-122/18, EU:C:2020:41, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

55 Komission kanneperusteita on arvioitava näiden näkökohtien valossa, ja ensiksi on arvioitava toista kanneperustetta.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, on rikottu

Kantajan lausumat

56 Komission mukaan Yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, koska Supreme Court of the United Kingdom on tulkitsemalla ja soveltamalla väärin yhden tai useamman kolmannen valtion oikeuksien käsitettä sekä perussopimusten määräysten vaikutusten käsitettä katsonut riidanalaisessa tuomiossa, että unionin oikeutta ei sovelleta Yhdistyneen kuningaskunnan ICSID-sopimuksen 54 artiklaan perustuvaan velvollisuuteen panna välitystuomio täytäntöön.

57 Komission mukaan tämä velvollisuus ei nimittäin yhtäältä liity mihinkään yhden tai useamman kolmannen valtion oikeuteen, sillä käsiteltävä asia koskee vain jäsenvaltioita ja niiden kansalaisia. Toiseksi perussopimusten määräykset eivät komission mukaan vaikuta mihinkään ICSID-sopimuksen mukaiseen Yhdistyneen kuningaskunnan velvollisuuteen, sillä kaikkia kyseisen sopimuksen asiaan vaikuttavia määräyksiä voidaan tulkita siten, ettei ristiriitaa niiden ja asiaan vaikuttavien unionin oikeuden sääntöjen välillä synny.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

58 On muistutettava, että perussopimusten määräykset eivät SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen valtion kanssa ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.

59 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 351 artiklan ensimmäisellä kohdalla on tarkoitus täsmentää kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti, ettei unionin perussopimusten soveltaminen vaikuta kyseessä olevan jäsenvaltion sitoumukseen kunnioittaa oikeuksia, joita kolmansilla valtioilla on liittymistä edeltävän kansainvälisen sopimuksen perusteella, ja täyttää vastaavat velvollisuutensa (ks. mm. tuomio 14.10.1980, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, 8 kohta ja tuomio 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, 61 kohta). Tämän määräyksen soveltamisala on sikäli yleinen, että sitä sovelletaan kaikkiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka voivat vaikuttaa unionin oikeuden soveltamiseen, niiden kohteesta riippumatta (ks. vastaavasti tuomio 2.8.1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, 11 kohta).

60 Näin ollen SEUT 351 artiklan ensimmäisellä kohdalla pyritään turvaamaan kolmansien valtioiden oikeudet (tuomio 13.7.1966, Consten ja Grundig v. komissio, 56/64 ja 58/64, EU:C:1966:41, s. 500) sallimalla jäsenvaltioiden täyttää liittymistään edeltävään kansainväliseen sopimukseen perustuvat sitoumuksensa (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, Air Transport Association of America ym. (C-366/10, EU:C:2011:864, 61 kohta).

61 Tällä määräyksellä ei sitä vastoin sallita sitä, että jäsenvaltiot vetoavat tällaisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuviin oikeuksiinsa unionin sisäisissä suhteissaan (ks. vastaavasti tuomio 2.7.1996, komissio v. Luxembourg, C-473/93, EU:C:1996:263, 40 kohta ja tuomio 7.7.2005, komissio v. Itävalta, C-147/03, EU:C:2005:427, 58 kohta).

62 Tästä seuraa, että SEUT 351 artiklan ensimmäisessä alakohdassa oikeuksilla ja velvollisuuksilla viitataan oikeuksien osalta kolmansien valtioiden oikeuksiin ja velvollisuuksien osalta jäsenvaltioiden velvollisuuksiin (tuomio 27.2.1962, komissio v. Italia, 10/61, EU:C:1962:2, s. 22 ja tuomio 2.8.1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, 12 kohta).

63 Siten sen ratkaisemiseksi, voiko aikaisempi kansainvälinen sopimus estää unionin oikeussäännön soveltamisen, on tutkittava, asetetaanko kansainvälisessä sopimuksessa kyseessä olevalle jäsenvaltiolle sellaisia velvollisuuksia, joiden noudattamista sopimuksessa osapuolina olevat kolmannet valtiot voivat edelleen vaatia (ks. mm. tuomio 2.8.1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, 13 kohta ja tuomio 15.9.2011, komissio v. Slovakia, C-264/09, EU:C:2011:580, 42 kohta).

64 Jotta unionin oikeuden oikeussäännön soveltaminen voisi estyä kansainvälisen sopimuksen takia SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, kahden edellytyksen on näin ollen täytyttävä, nimittäin kyseessä on oltava sopimus, joka on tehty ennen kuin unionin perussopimukset tulivat voimaan kyseisessä jäsenvaltiossa, ja kolmannelle valtiolle on johduttava siitä oikeuksia, joita se voi vaatia kyseistä jäsenvaltiota noudattamaan (ks. vastaavasti tuomio 10.3.1998, T. Port, C-364/95 ja C-365/95, EU:C:1998:95, 61 kohta).

65 Jäsenvaltiot eivät siten voi vedota tähän määräykseen, jos kyseessä olevassa asiassa ei ole kysymys kolmansien valtioiden oikeuksista (ks. vastaavasti tuomio 22.9.1988, Deserbais, 286/86, EU:C:1988:434, 18 kohta ja tuomio 6.4.1995, RTE ja ITP v. komissio, C-241/91 P ja C-242/91 P, EU:C:1995:98, 84 kohta).

66 Komission toista kanneperustetta, jonka mukaan Yhdistynyt kuningaskunta rikkoi SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa sillä perusteella, että Supreme Court of the United Kingdom tulkitsi ja sovelsi kyseistä määräystä väärin riidanalaisessa tuomiossa, on arvioitava näiden periaatteiden valossa.

67 Tältä osin on muistutettava kyseisen tuomioistuimen katsoneen tuomiossaan lähinnä, että SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan ICSID-sopimukseen ja erityisesti sen 54 artiklaan perustuvaan velvollisuuteen panna välitystuomio täytäntöön, minkä seurauksena unionin oikeus, joka ei kyseisen tuomioistuimen mukaan ollut sovellettavissa, ja varsinkaan SEUT 107 ja SEUT 108 artikla, joita komissio oli soveltanut samaan välitystuomioon tuen täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevassa välipäätöksessä, aloittamista koskevassa päätöksessä ja lopullisessa päätöksessä, eivät voineet olla esteenä sille, että jäsenvaltioiden sisäiset tuomioistuimet panevat välitystuomion täytäntöön.

68 Kun arvioidaan, onko SEUT 351 artiklan ensimmäistä alakohtaa täten tulkittu ja sovellettu väärin, kuten komissio väittää, on ensinnäkin todettava, että ICSID-sopimus, johon unioni ei ole liittynyt ja joka ei siten ole osa unionin oikeutta, on monenvälinen sopimus, jonka Yhdistynyt kuningaskunta teki ennen unioniin liittymistään niin jäsenvaltioiden kuin kolmansien valtioiden kanssa, mistä johtuen tämä kansainvälinen sopimus voi kuulua SEUT 351 artiklan ensimmäisen

kohdan soveltamisalaan, ja kyseinen määräys on unionin oikeuden määräys, jota unionin tuomioistuimella on viime kädessä yksinomainen toimivalta tulkita sitovasti (ks. vastaavasti tuomio 2.9.2021, Moldovan tasavalta, C-741/19, EU:C:2021:655, 45 kohta).

69 Kuten unionin tuomioistuimen tämän tuomion 59–65 kohdassa selostetusta oikeuskäytännöstä ilmenee, mainittu määräys ei kuitenkaan tule sovellettavaksi vain siitä syystä, että jäsenvaltio on tehnyt aikaisemman kansainvälisen sopimuksen kolmansien valtioiden kanssa, sillä tällaisiin kansainvälisiin sopimuksiin voidaan vedota jäsenvaltioiden välisissä suhteissa vain, jos kolmannet valtiot voivat kyseisen tapauksen olosuhteissa johtaa tällaisesta sopimuksesta oikeuksia, joiden kunnioittamista ne voivat vaatia kyseiseltä jäsenvaltioilta.

70 Näin ollen on toiseksi tutkittava, onko Yhdistyneellä kuningaskunnalla välitystuomion täytäntöönpanon osalta ICSID-sopimuksen perusteella sellaisia velvollisuuksia kolmansiin valtioihin nähden, joihin nämä voivat vedota suhteessa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

71 Tältä osin on muistutettava, että Romanian ja Ruotsin kuningaskunnan välisen kahdenvälisen investointisuojasopimuksen, joka tehtiin ennen kuin Romania liittyi unioniin, välityslausekkeen nojalla ICSID-sopimuksen puitteissa perustettu välitystuomioistuin velvoitti välitystuomiollaan Romanian maksamaan sijoittajille, jotka ovat Ruotsin kansalaisia ja näiden määräysvallassa olevia yrityksiä, korvausta vahingoista, joita nämä olivat väitetysti kärsineet, koska Romania oli lakkauttanut alueellisen tukijärjestelmän ja näin väitetysti rikkonut kahdenvälistä investointisuojasopimusta ennen kuin se liittyi unioniin.

72 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällaista kahdenvälistä sopimusta on Romanian liityttyä unioniin pidettävä kahta jäsenvaltiota koskevana sopimuksena (ks. analogisesti tuomio 8.9.2009, Budějovický Budvar, C-478/07, EU:C:2009:521, 97 ja 98 kohta).

73 Näin ollen tässä tapauksessa sijoittajien Supreme Court of the United Kingdomin ratkaistavaksi saattamassa riidassa pyrittiin siihen, että jäsenvaltio, eli Yhdistynyt kuningaskunta, velvoitetaan panemaan täytäntöön välitystuomio ICSID-sopimuksen nojalla, jotta varmistettaan se, että toinen jäsenvaltio, tässä tapauksessa Romania, noudattaisi kolmannen jäsenvaltion, eli Ruotsin kuningaskunnan, kanssa tekemäänsä kahdenväliseen investointisuojasopimukseen perustuvia velvollisuuksiaan.

74 Kyseinen riita koski siis Yhdistyneen kuningaskunnan väitettyä velvollisuutta noudattaa ICSID-sopimuksen määräyksiä suhteessa Ruotsin kuningaskuntaan ja sen kansalaisiin ja vastaavasti näiden oikeutta vaatia Yhdistynyttä kuningaskuntaa noudattamaan kyseisiä määräyksiä.

75 Sitä vastoin ei ole ilmennyt, että kolmannella valtiolla olisi oikeutta vaatia Yhdistynyttä kuningaskuntaa panemaan välitystuomio täytäntöön ICSID-sopimuksen nojalla. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 133–137 kohdassa esittämistä syistä kyseisellä kansainvälisellä sopimuksella säännellään nimittäin sen monenvälisestä luonteesta huolimatta sopimuspuolten kahdenvälisiä suhteita kahdenvälistä sopimusta vastaavalla tavalla, kuten myös komissio on nyt käsiteltävän kanneperusteen tueksi esittänyt (ks. analogisesti tuomio 2.9.2021 Moldovan tasavalta, C-741/19, EU:C:2021:655, 64 kohta).

76 Tässä yhteydessä on erityisesti huomattava, että vaikka Supreme Court of the United Kingdom totesi riidanalaisen tuomion 104–108 kohdassa sellaisen oikeuden olemassaolon, johon kolmannet valtiot voisivat vedota suhteessa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, kyseinen kansallinen tuomioistuin tyytyi lähinnä toteamaan, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 147–149 kohdassa todennut, että ICSID-sopimukseen liittyneiden kolmansien valtioiden intressissä voisi olla se, että Yhdistyneen kuningaskunnan kaltainen jäsenvaltio noudattaa velvollisuuksiaan suhteessa toiseen jäsenvaltioon ja panee ICSID-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan välitystuomion täytäntöön sanotun sopimuksen määräysten mukaisesti. Tällaista pelkästään tosiasiallista intressiä ei kuitenkaan voida rinnastaa SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun oikeuteen, joka voisi olla perusteena kyseisen määräyksen soveltamiselle.

77 Sitä vastoin on todettava, ettei Supreme Court of the United Kingdom arvioinut riidanalaisessa tuomiossa sitä perustavaa laatua olevaa kysymystä, voisiko kolmas valtio erityisesti ICSID-sopimuksen 64 artiklan nojalla saattaa Yhdistyneen kuningaskunnan kansainvälisoikeudelliseen vastuuseen siitä, ettei tämä ole noudattanut sanottuun sopimukseen perustuvia velvollisuuksiaan jäsenvaltioiden välisessä riidassa annetun välitystuomion täytäntöönpanoon liittyen.

78 On tärkeää korostaa, että SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta on sääntö, jonka nojalla voidaan, sen soveltamisedellytysten täyttyessä, sallia poikkeuksia unionin oikeuden, myös primaarioikeuden, soveltamisesta (tuomio 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Luovutus ja ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 119 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

79 Mainittu määräys voi siis vaikuttaa huomattavasti unionin oikeusjärjestykseen, koska sillä sallitaan, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 140 ja 175 kohdassa todennut, poikkeaminen unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteesta (ks. vastaavasti tuomio 28.3.1995, Evans Medical ja Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, 26–28 kohta), ja tämä periaate on yksi unionin oikeuden olennaisista ominaispiirteistä (ks. mm. tuomio 2.9.2021, Moldovan tasavalta, C-741/19, EU:C:2021:655, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

80 Tässä yhteydessä on huomattava, että riidanalaisen tuomion perusteella kaikki jäsenvaltiot, jotka ovat liittyneet ICSID-sopimukseen ennen unioniin liittymistään, kuten suurin osa jäsenvaltioista on tehnyt, voisivat SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohtaan tukeutuen siirtää unionin oikeutta koskevia riitoja käsiteltäväksi unionin tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolelle saattamalla ne ICSID-sopimuksen puitteissa perustettujen välitystuomioistuinten käsiteltäviksi. Unionin tuomioistuimen 6.3.2018 antamassa tuomiossa Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) vahvistetusta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että EU- ja EUT-sopimusten mukainen oikeussuojakeinojen järjestelmä on korvannut jäsenvaltioiden väliset välimiesmenettelyt (tuomio 25.1.2022, komissio v. European Food ym., C-638/19 P, EU:C:2022:50, 145 kohta).

81 SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa on siten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti tulkittava suppeasti, jottei unionin perussopimusten yleisiä sääntöjä tehtäisi tyhjäksi (ks. vastaavasti tuomio 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Luovutus ja ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 120 kohta).

82 Ennen kuin Supreme Court of the United Kingdom päätyi siihen johtopäätökseen, ettei unionin oikeus SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella ole sovellettavissa Yhdistyneen kuningaskunnan ICSID-sopimukseen perustuvaan velvollisuuteen panna välitystuomio täytäntöön, sen olisi tässä tilanteessa joka tapauksessa tullut perusteellisesti tutkia, liittyykö

tällaiseen velvollisuuteen myös sellaisia oikeuksia, joihin kolmannet valtiot voisivat vedota suhteessa jäsenvaltioihin, vaikka tämä velvollisuus koskee välitystuomiota, jolla jäsenvaltion on todettu rikkoneen toisen jäsenvaltion kanssa tekemäänsä kahdenvälistä sopimusta.

83 Riidanalaisesta tuomiosta kuitenkin puuttuu tällainen perusteellinen tutkinta, jossa otettaisiin huomioon periaate, jonka mukaan kaikkia poikkeuksia unionin oikeuden ensisijaisuudesta on tulkittava suppeasti, eikä riidanalainen tuomio siten anna aihetta kyseenalaista tämän tuomion 73–75 kohdasta ilmenevää arviointia.

84 Näin ollen on todettava, ilman että edes olisi tarpeen arvioida komission argumentteja, jotka koskevat SEUT 351 artiklan ensimmäiseen kohtaan sisältyvää perussopimusten vaikutusten kohteena olemista koskevaa ilmaisua, että Supreme Court of the United Kingdom sovelsi ja tulkitsi SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa väärin riidanalaisessa tuomiossa, kun se tulkitsi sitä laajasti ja katsoi sen olevan sovellettavissa Yhdistyneen kuningaskunnan ICSID-sopimukseen perustuvaan velvollisuuteen panna välitystuomio täytäntöön, minkä seurauksena unionin oikeutta ei sovellettu asiassa eikä se ollut esteenä välitystuomion täytäntöönpanolle.

85 Ei ole hyväksyttävissä, että jäsenvaltion tuomioistuin, eikä varsinkaan sellainen tuomioistuin, kuten tässä tapauksessa Supreme Court of the United Kingdom, jonka ratkaisuihin ei voida kansallisin oikeussuojakeinoin hakea muutosta, tulkitsee unionin oikeutta virheellisesti tavalla, jonka tarkoituksena ja vaikutuksena on tietoisesti estää kaiken unionin oikeuden soveltaminen.

86 Tällainen tulkinta, joka edellä tämän tuomion 78 ja 79 kohdassa todetun mukaisesti johtaa siihen, että yksi unionin oikeuden olennaisista ominaispiirteistä eli unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate syrjäytetään, on nimittäin omiaan vaarantamaan unionin oikeuden johdonmukaisuuden, täyden vaikutuksen ja itsenäisyyden sekä viime kädessä perussopimuksilla perustetun oikeuden ominaisluonteen (ks. vastaavasti tuomio 2.9.2021, Moldovan tasavalta, C-741/19, EU:C:2021:655, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Supreme Court of the United Kingdom on näin ollen riidanalaisella tuomiolla vakavasti loukannut unionin oikeusjärjestystä.

88 Tästä seuraa, että toinen kanneperuste, joka perustuu SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, rikkomiseen, on hyväksyttävä.

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan SEU 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, on rikottu

Kantajan lausumat

89 Ensimmäisessä kanneperusteessaan komissio väittää Yhdistyneen kuningaskunnan rikkoneen SEU 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, koska Supreme Court of the United Kingdom antoi valituksenalaisella tuomiolla ratkaisun SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnasta ja sen soveltamisesta välitystuomion täytäntöönpanoon, vaikka kyseistä tulkintaa koskeva kysymys oli ratkaistu komission päätöksellä ja oli vireillä unionin tuomioistuimissa.

90 Komission mukaan on niin, että jos kansallinen tuomioistuin käsittelee asiaa, joka on jo komission tutkinnan kohteena tai vireillä unionin tuomioistuimissa, kansallisen tuomioistuimen on vilpittömän yhteistyön periaatteen perusteella lykättävä asian käsittelyä, paitsi jos riskiä siitä, että sen tuomio ja komission toimi tai unionin tuomioistuinten tuomio ovat ristiriidassa keskenään, tuskin on olemassa.

91 Tässä tapauksessa sijoittajien Yhdistyneessä kuningaskunnassa vireille paneman täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä Supreme Court of the United Kingdomin käsiteltäväksi saatetussa valitusasiassa oli komission mukaan tarpeen tulkita samaa unionin oikeuden määräystä saman toimenpiteen osalta, josta komissio oli jo lausunut ja josta oli pyydetty unionin tuomioistuinten ratkaisua.

92 Vaikka Supreme Court of the United Kingdom aluksi myönsi, että kun otettiin huomioon unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta tehty valitus, vilpittömän yhteistyön periaatetta oli edelleen sovellettava, kunnes unionin tuomioistuimet olivat antaneet lopullisen tuomion asiassa, Supreme Court of the United Kingdom päätyi lopulta komission mukaan virheellisin perusteluin siihen, ettei vilpittömän yhteistyön velvoitetta tullut soveltaa käsiteltävässä asiassa, mikä aiheutti riskin kyseisen tuomioistuimen tuomion sekä komission ja unionin tuomioistuimen samasta asiasta antamien päätösten välisestä ristiriidasta.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

93 On muistutettava, että SEU 4 artiklan 3 kohdan toisen ja kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltiot yhtäältä toteuttavat kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa perussopimuksista tai unionin toimielinten toimista johtuvien velvoitteiden täyttäminen, ja toisaalta tukevat unionia sen täyttäessä tehtäviään ja pidättäytyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa unionin tavoitteiden toteutumisen.

94 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseisessä määräyksessä vahvistetusta vilpittömän yhteistyön periaatteesta seuraa, että jäsenvaltioiden ja erityisesti kansallisten tuomioistuinten on toteutettava kaikki toimenpiteet, joilla voidaan taata unionin oikeuden ulottuvuus ja tehokkuus (ks. mm. tuomio 8.3.2022, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta (Aliarvotuspetosten torjunta), C-213/19, EU:C:2022:167, 584 kohta).

95 Erityisesti SEUT 107 ja SEUT 108 artiklassa määrättyjen unionin valtiontukia koskevien oikeussääntöjen soveltaminen perustuu yhtäältä kansallisten tuomioistuinten ja toisaalta komission ja unionin tuomioistuinten välistä vilpitöntä yhteistyötä koskevaan velvollisuuteen, ja tässä yhteistyössä kukin niistä toimii sille EUT-sopimuksessa osoitetun tehtävän mukaisesti (tuomio 4.3.2020, Buonoturist v. komissio, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 89 kohta).

96 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi voidaan saattaa valtiontukiasioita, joissa niiden on tulkittava ja sovellettava SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä erityisesti sen määrittämiseksi, onko valtion toimenpide otettu käyttöön SEUT 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti. Kansallisilla tuomioistuimilla ei sitä vastoin ole toimivaltaa ratkaista sitä, soveltuuko valtiontuki sisämarkkinoille. Tukitoimenpiteiden tai tukijärjestelmän sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointi kuuluu nimittäin komission yksinomaiseen toimivaltaan, jonka käyttämistä unionin tuomioistuimet valvovat (tuomio 4.3.2020, Buonoturist v. komissio, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

97 Tässä välttämättömässä yhteistyössä, jonka varassa kyseisten määräysten soveltaminen on, kansallisten tuomioistuinten on toteutettava kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa unionin oikeuteen perustuvien velvollisuuksien täytäntöönpano, ja pidättäydyttävä toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa perussopimuksen tavoitteiden toteutumisen, kuten SEU 4 artiklan 3 kohdasta ilmenee (tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 et C-17/21, EU:C:2023:1, 77 kohta). Niiden on erityisesti pidättäydyttävä tekemästä komission päätöksen vastaisia päätöksiä, vaikka komission päätös olisikin luonteeltaan väliaikainen (tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, 41 kohta).

98 Tästä seuraa, että kun kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian ratkaisu riippuu komission päätöksen pätevyydestä, vilpittömän yhteistyön velvollisuudesta seuraa, että välttääkseen tekemästä komission päätöksen kanssa ristiriidassa olevaa ratkaisua kansallisen tuomioistuimen pitäisi lykätä asian käsittelyä siihen asti, kun unionin tuomioistuimet ovat antaneet lopullisen ratkaisun kumoamiskanteesta, paitsi jos se katsoo, että asian olosuhteissa on perusteltua esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys komission päätöksen pätevyydestä (tuomio 25.7.2018, Georgsmarienhütte ym., C-135/16, EU:C:2018:582, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Tässä yhteydessä on myös korostettava, että unionin toimielinten toimet nauttivat pääsääntöisesti lainmukaisuusolettamasta niin kauan kuin niitä ei ole kumottu tai peruutettu (ks. mm. tuomio 2.4.2020, komissio v. Puola, Unkari ja Tšekin tasavalta (Tilapäinen mekanismi kansainvälisen suojelun hakijoiden siirtämiseksi), C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2020:257, 139 kohta).

100 Nyt käsiteltävässä asiassa on muistutettava, että komissio katsoi tuen keskeyttämistä koskevan välipäätöksen ja aloittamista koskevan päätöksen jälkeen SEUT 108 artiklan 2 kohdassa määrätyssä menettelyssä tehdyssä lopullisessa päätöksessä, että välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksaminen on SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.

101 Tässä tarkoituksessa komissio katsoi sekä aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 51–54 perustelukappaleessa että lopullisen päätöksen johdanto-osan 126–129 perustelukappaleessa, että SEUT 107 ja SEUT 108 artiklaa voitiin soveltaa välitystuomioon SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan estämättä, kuten tämän tuomion 21 kohdasta ilmenee. Komissio katsoi tältä osin erityisesti, että EUT-sopimuksen valtiontukisääntöjen soveltaminen välitystuomiossa määrättyyn vahingonkorvaukseen ei voinut vaikuttaa SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, koska yhtäältä kahdenvälinen investointisuojasopimus on kahden jäsenvaltion välinen sopimus ja toisaalta yksikään ICSID-sopimuksen allekirjoittanut ja ratifioinut kolmas valtio ei ole kyseisen riidan kohteena olevan kahdenvälisen investointisuojasopimuksen osapuoli.

102 Lopullisesta päätöksestä unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 263 artiklan nojalla nostamassaan kumoamiskanteessa sijoittajat väittivät asioiden T-624/15 ja T-694/15 ensimmäisissä kanneperusteissa ja asian T-704/15 kolmannessa kanneperusteessa, että komission kyseiset perustelut ovat virheelliset. Antamallaan tuomiolla unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin jätti lausumatta näistä kanneperusteista ja kumosi kyseisen päätöksen toisella perusteella, nimittäin sillä, ettei komissiolla ollut ajallista toimivaltaa SEUT 108 artiklan perusteella.

103 Tässä tilanteessa sijoittajat hakivat Supreme Court of the United Kingdomilta välitystuomion täytäntöönpanoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa suhteessa Romaniaan ja näin ollen välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksua esittäen hakemuksensa tueksi, etteivät sen paremmin unionin toimielimissä vireillä olevat SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan mukaiset menettelyt kuin SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta ole esteenä välitystuomion täytäntöönpanolle.

104 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 79 kohdassa, unionin toimielimissä ja Supreme Court of the United Kingdomissa vireillä olevat menettelyt koskivat samaa kysymystä, nimittäin lähinnä välitystuomion täytäntöönpanoa unionissa, sekä samojen määräysten eli erityisesti SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan sekä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkintaa, ja niissä käsiteltiin komission SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan nojalla välitystuomion täytäntöönpanon estämiseksi tekemien päätösten pätevyyttä tai tehokkuutta.

105 Supreme Court of the United Kingdom katsoi siten itsekin riidanalaisen tuomion 51 kohdassa, ettei unionin yleisen tuomioistuimen tuomio vaikuta komission valtiontukea koskevaan vireillä olevaan tutkintaan, että aloittamista koskevan päätöksen vaikutukset ovat edelleen voimassa ja että Supreme Court of the United Kingdom ei voi olla varma siitä, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomio sulkisi pois sen mahdollisuuden, että komissio muuttaa tutkintaansa välttyäkseen toistamasta lopullisen päätöksen kumoamiseen johtaneita virheitä.

106 Kuten tämän tuomion 32 kohdassa on jo todettu, Supreme Court of the United Kingdom korostaa tässä tilanteessa riidanalaisen tuomion 56 kohdassa, että se on huolissaan samasta asiasta samojen asianosaisten välillä annettavien ristiriitaisten päätösten riskistä, sillä se ei voi katsoa, että riskiä näiden päätösten ristiriitaisuudesta tuskin on olemassa, ja että jos tämä riski toteutuisi, sen seuraukset haittaisivat merkittävästi unionin oikeuden soveltamista, joten unionin tuomioistuimessa vireillä oleva valitus, jolla on realistiset menestymismahdollisuudet, riittää sellaisenaan synnyttämään vilpittömän yhteistyön velvollisuuden.

107 Täten on ilmeistä, että Supreme Court of the United Kingdom oli täysin tietoinen siitä, että jos se hyväksyisi välitystuomion täytäntöönpanon Yhdistyneessä kuningaskunnassa, se tekisi ratkaisullaan tyhjäksi niin komissiossa SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan nojalla vireille pannun hallinnollisen menettelyn kuin unionin tuomistuimissa SEUT 263 artiklan nojalla vireille pannun oikeudenkäynnin.

108 Supreme Court of the United Kingdomin antaessa riidanalaisen tuomion unionin yleinen tuomioistuin oli toki tuomiollaan kumonnut lopullisen päätöksen.

109 Tällainen kumoaminen ei kuitenkaan mitenkään vaikuta vilpittömän yhteistyön velvollisuuteen, jota Supreme Court of the United Kingdomin oli noudatettava SEU 4 artiklan 3 kohdan nojalla, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa.

110 Kuten komissio on yhtäältä perustellusti huomauttanut, lopullisen päätöksen kumoamisella ei ole kyseenalaistettu tuen keskeyttämistä koskevaa välipäätöstä tai aloittamista koskevaa päätöstä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin toimen kumoaminen ei nimittäin välttämättä vaikuta valmisteleviin toimiin, sillä kumotun toimen korvaamiseen tähtäävä menettely voidaan lähtökohtaisesti aloittaa uudelleen juuri siitä vaiheesta, jossa lainvastaisuus tapahtui (tuomio 21.9.2017, Riva Fire v. komissio, C-89/15 P, EU:C:2017:713, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

111 Vaikka unionin yleinen tuomioistuin nyt käsiteltävässä tapauksessa tuomiollaan kumosi lopullisen päätöksen sillä perusteella, ettei komissiolla ollut ajallista toimivaltaa SEUT 108 artiklan nojalla, se teki niin todettuaan tuomionsa 108 kohdassa, ettei komissio ollut takaisinperittävän vahingonkorvauksen määrän osalta tehnyt eroa Romanian unioniin liittymistä edeltävään aikaan liittyvän ja sen jälkeiseen aikaan liittyvän vahingonkorvauksen välillä, kuten tämän tuomion 25 kohdassa on jo todettu.

112 Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen tuomio ei estänyt komissiota jatkamasta SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista tutkintamenettelyä rajoittaen sen koskemaan Romanian unioniin liittymisen jälkeistä aikaa koskevaa vahingonkorvausta, minkä Supreme Court of the United Kingdom itsekin totesi riidanalaisen tuomion 51 kohdassa, kuten tämän tuomion 105 kohdassa on jo todettu.

113 Tästä näkökulmasta aloittamista koskevalla päätöksellä, jonka mukaan SEUT 351 artiklan ensimmäisellä kohdalla ei ollut merkitystä asiassa, oli edelleen vaikutuksia, minkä Supreme Court of the United Kingdom myös myönsi riidanalaisen tuomion 51 kohdassa.

114 Koska komissio oli tehnyt valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta ennen riidanalaisen tuomion antamista, unionin tuomioistuimet eivät toisaalta olleet antaneet lopullista ratkaisua lopullisen päätöksen lainmukaisuudesta Supreme Court of the United Kingdomin antaessa riidanalaisen tuomion, ja näin on siitäkin huolimatta, ettei valituksella SEUT 278 artiklan mukaan ole lykkäävää vaikutusta.

115 Ei nimittäin ollut suljettavissa pois, että unionin tuomioistuin vuorostaan kumoaisi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion ja palauttaisi asian sille muiden kanneperusteiden, kuten SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan rikkomiseen perustuvien perusteiden, arvioimiseksi. Tämä on itse asiassa tilanne riidanalaisen tuomion ja perustellun lausunnon jälkeen 25.1.2022 annetun tuomion komissio v. European Food ym. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) myötä.

116 Edellä sanotusta ilmenee siis, että Supreme Court of the United Kingdomin antaessa riidanalaisen tuomion kysymys siitä, miten SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta vaikuttaa unionin oikeuden ja erityisesti SEUT 107 artiklan ja SEUT 108 artiklan soveltamiseen välitystuomion täytäntöönpanoon, oli ollut komission alustavan tutkinnan kohteena sen aloittamista koskevassa päätöksessä, jossa komissio oli sulkenut pois SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisen, kuten tämän tuomion 101 kohdassa on todettu, ja mainittu kysymys saattoi vielä tulla unionin tuomioistuinten tutkittavaksi SEUT 263 artiklan mukaisessa lopullisen päätöksen kumoamiseen tähtäävässä oikeudenkäyntimenettelyssä.

117 Tässä tilanteessa on todettava, että Supreme Court of the United Kingdomin antaessa riidanalaisen tuomion ristiriitaisten päätösten riski oli olemassa ja tämä riski myös toteutui, kun riidanalaisessa tuomiossa päädyttiin siihen, että SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa oli sovellettava ja että välitystuomio oli ICSID-sopimuksen nojalla pantava täytäntöön, vaikka aloittamista koskevassa päätöksessä, kuten lopullisessakin päätöksessä, oli päädytty täysin vastakkaiseen lopputulokseen, ja lopullisen päätöksen lainmukaisuus oli muutoksenhaun kohteena sinä ajankohtana, jona riidanalainen tuomio annettiin.

118 Tätä johtopäätöstä ei voida kyseenalaistaa yhdelläkään tämän tuomion 35 kohdassa mainituista perusteista, jotka Supreme Court of the United Kingdom esitti vilpittömän yhteistyön velvoitteen soveltamisen syrjäyttämiseksi tässä asiassa.

119 Ensinnäkin sen SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamiseen liittyvän perustelun osalta, jonka mukaan sellaisten kysymysten ratkaiseminen, jotka koskevat aikaisemmista kansainvälisistä sopimuksista, joiden osapuoli unioni ei ole, johtuvien velvollisuuksien olemassaoloa ja ulottuvuutta, ei kuulu unionin tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan tai eivät ylipäätään kuulu niiden toimivaltaan, on aluksi täsmennettävä, että kansallisten tuomioistuinten SEU 4 artiklan 3 kohtaan perustuva velvollisuus vilpittömään yhteistyöhön ei perustu miltään osin siihen, että tietyt kysymykset kuuluvat joko unionin tuomioistuinten tai kansallisten tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan, vaan se perustuu päinvastoin ajatukseen, että saman kysymyksen käsitteleminen voi kuulua kaikkien näiden tuomioistuinten toimivaltaan siten, että on olemassa ristiriitaisten ratkaisujen riski.

120 Kysymys, joka nyt kyseessä olevassa asiassa oli samalla yhtäältä Supreme Court of the United Kingdomin käsiteltävänä ja toisaalta komission ja unionin tuomioistuinten käsiteltävänä, koski SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkintaa, ja kyseinen määräys on unionin oikeuden määräys, jota unionin tuomioistuimella on viime kädessä yksinomainen toimivalta tulkita sitovasti, ja unionin tuomioistuimen antama tuomio sitoo SEUT 267 artiklan nojalla kansallisia tuomioistuimia niiden ratkaistessa niiden käsiteltäväksi saatetun asian, kuten tämän tuomion 68 kohdassa on jo todettu (ks. vastaavasti mm. tuomio 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, 33 kohta).

121 Tässä yhteydessä on erityisesti korostettava, että koska SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa ei ollenkaan viitata jäsenvaltioiden oikeuteen tai kansainväliseen oikeuteen, kyseiseen määräykseen sisältyvien ilmausten on katsottava olevan unionin oikeuden itsenäisiä käsitteitä, joita on tulkittava yhtenäisesti unionin alueella (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2021, Venezuela v. neuvosto (Kolmanteen valtioon kohdistuva vaikutus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

122 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimilla on toimivalta määrittää, asetetaanko jäsenvaltion kolmansien valtioiden kanssa tekemässä aikaisemmassa kansainvälisessä sopimuksessa, kuten ICSID-sopimuksessa, kyseiselle jäsenvaltiolle – tässä tapauksessa Yhdistyneelle kuningaskunnalle – velvollisuuksia, joiden täyttämistä kolmas valtio voi vaatia, ja vaikuttaako unionin oikeus näihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

123 Kuten Supreme Court of the United Kingdom toteaa riidanalaisen tuomion 99 kohdassa, näin on SEUT 263 artiklaan perustuvan kumoamiskanteen kohdalla sekä SEUT 258 artiklaan perustuvan laiminlyöntikanteen kohdalla. Voidakseen lausua sellaisen perustelun oikeellisuudesta, jonka mukaan tapauksesta riippuen joko unionin toimielin tai jäsenvaltio on rikkonut SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa aikaisemman kansainvälisen sopimuksen suhteen, unionin tuomioistuinten on ratkaistakseen niiden ratkaistavaksi saatetun asian nimittäin välttämättä arvioitava aikaisemman kansainvälisen sopimuksen ulottuvuutta, tai muuten ne loukkaavat tehokkaan oikeussuojan periaatetta (ks. vastaavasti tuomio 6.4.1995, RTE ja ITP v. komissio, C-241/91 P ja C-242/91 P, EU:C:1995:98, 84 kohta ja tuomio 15.9.2011, komissio v. Slovakia, C-264/09, EU:C:2011:580, 40 ja 42 kohta)

124 Toisin kuin Supreme Court of the United Kingdom antaa ymmärtää riidanalaisen tuomion 99 kohdassa, näin on silloinkin, kun unionin tuomioistuin käsittelee ennakkoratkaisupyyntöä SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä.

125 On totta, että unionin tuomioistuin on tällaisessa yhteydessä todennut, että on kansallisen tuomioistuimen tehtävä todeta, mitä velvollisuuksia asianomaisella jäsenvaltiolla on aikaisemman kansainvälisen sopimuksen perusteella, ja selvittää näiden velvollisuuksien rajat sen määrittämiseksi, miltä osin nämä velvollisuudet estävät unionin oikeuden soveltamisen (ks. mm. tuomio 2.8.1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, 21 kohta ja tuomio 14.1.1997, Centro-Com, C-124/95, EU:C:1997:8, 58 kohta).

126 Tätä oikeuskäytäntöä, joka kuvastaa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten lähtökohtaisesti erillisten tehtävien jakautumista, ei kuitenkaan voida ymmärtää niin, ettei unionin tuomioistuimella olisi sen takia lainkaan toimivaltaa tutkia SEUT 267 artiklan nojalla ICSID-sopimuksen kaltaisen sopimuksen määräysten ulottuvuutta ratkaistakseen, kuuluuko sopimus SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisalaan.

127 Näin ei varsinkaan ole silloin, kun kyseisen määräyksen soveltaminen tällaiseen kansainväliseen sopimukseen voi, kuten nyt käsiteltävän asian olosuhteissa, ratkaisevasti vaikuttaa rinnakkaisen unionin tuomioistuimissa SEUT 263 artiklan nojalla nostetun sellaisen kanteen ratkaisuun, jossa vaaditaan, että lopullisen päätöksen kaltainen komission päätös kumotaan, ja tässä päätöksessä on aloittamista koskevan päätöksen tavoin katsottu, ettei SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta ole sovellettavissa Yhdistyneen kuningaskunnan velvollisuuteen panna välitystuomio täytäntöön ICSID-sopimuksen nojalla.

128 Jos nimittäin unionin tuomioistuinta vaaditaan kumoamiskanteessa antamaan ratkaisu unionin oikeuteen kuuluvan toimen pätevyydestä, on kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuinten tehtävienjaon mukaista, että vain unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita kyseessä olevaa aikaisempaa kansainvälistä sopimusta sen ratkaisemiseksi, onko SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta esteenä edellä mainitun unionin oikeuden toimen soveltamiselle, sillä vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ainoastaan unionin tuomioistuimella on toimivalta todeta unionin toimen pätemättömyys (tuomio 22.2.2022, RS (Perustuslakituomioistuimen tuomioiden vaikutus), C-430/21, EU:C:2022:99, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

129 Toiseksi sen perustelun osalta, jonka mukaan kyseessä olevassa asiassa kansallisissa tuomioistuimissa ja unionin tuomioistuimissa esille nostetut kysymykset eivät olleet yhteneväisiä kyseessä olevien ICSID-sopimuksen määräysten osalta eivätkä asiaan liittyvien jäsenvaltioiden osalta, on toiseksi todettava, että yhtäältä komissiossa SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan nojalla käyty menettely ja unionin tuomioistuimissa vireille pantu menettely ja toisaalta Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimissa vireille pantu menettely koskivat kaikki jäsenvaltiota vastaan annetun välitystuomion täytäntöönpanoa toisen jäsenvaltion toimesta ICSID-sopimuksen nojalla, ja ne koskivat samaa kysymystä siitä, voitiinko unionin oikeuden soveltaminen syrjäyttää SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla tällaisessa tilanteessa, jossa kaikki kyseessä olevat jäsenvaltiot olivat tehneet kyseisen kansainvälisen sopimuksen ennen kuin ne liittyivät unioniin.

130 Tässä suhteessa ei ole merkitystä sillä, että kansallisissa tuomioistuimissa ja unionin toimielimissä oli vedottu ICSID-sopimuksen eri määräyksiin, eli yhtäältä 53 artiklaan ja toisaalta 54 artiklaan, eikä merkitystä ole myöskään sillä, että asiat koskivat eri jäsenvaltioita, eli tapauksesta riippuen Yhdistynyttä kuningaskuntaa tai Romaniaa, jotka ovat ICSID-sopimuksen sopimusvaltioita, ja näin on siksi, että näissä menettelyissä voitiin päätyä keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin.

131 Riidanalaisessa tuomiossa on joka tapauksessa virheellisesti esitetty, ettei unionin tuomioistuimissa olisi kysymys ICSID-sopimuksen 54 artiklasta. Lopullisen päätöksen johdanto-osan 31 ja 32 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että sijoittajat ovat pyytäneet välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa Romaniassa kyseisen artiklan perusteella, joten unionin yleisessä tuomioistuimessa ei ainoastaan vedota kyseisen sopimuksen 53 artiklaan vaan myös sen 54 artiklaan, minkä Supreme Court of the United Kingdom lisäksi itsekin toteaa riidanalaisen tuomion 113 kohdassa.

132 Kolmanneksi sen perustelun osalta, jonka mukaan on hyvin epätodennäköistä, että unionin tuomioistuimet lausuisivat SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisesta ICSID-sopimukseen perustuviin unionin liittymistä edeltäviin velvollisuuksiin, jotka koskevat välitystuomiota, on riittävää todeta, että jos komission unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta tekemä valitus olisi hyväksytty, unionin tuomioistuin olisi voinut unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla joko itse ratkaista asian lopullisesti tai palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, ja tämä merkitsee molemmissa tapauksissa sitä, että unionin tuomioistuinten on tutkittava ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt kanneperusteet, jotka perustuvat SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan rikkomiseen. Koska unionin tuomioistuin tässä tapauksessa kumosi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion ja palautti asian sille käsiteltäväksi, kyseiset kanneperusteet ovat unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä.

133 Jos valitus olisi päinvastoin hylätty, komission olisi tullut jatkaa menettelyä, joka koskee SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan soveltamista välitystuomiolla tuomitun vahingonkorvauksen maksamiseen, ja siinä yhteydessä arvioida uudelleen SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan ja näin ollen ICSID-sopimuksen vaikutusta kyseiseen menettelyyn, tämän estämättä SEUT 263 artiklan mukaisen kanteen nostamista unionin tuomioistuimissa myöhäisempänä ajankohtana.

134 Komission unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta tekemän valituksen lopputuloksesta riippumatta sinä ajankohtana, jona Supreme Court of the United Kingdom antoi riidanalaisen tuomion, ei näin ollen ole voitu pitää hyvin epätodennäköisenä, että unionin tuomioistuimet tutkisivat kysymystä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamisesta välitystuomion täytäntöönpanoon ICSID-sopimuksen nojalla.

135 Tästä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu SEU 4 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, rikkomiseen, on hyväksyttävä.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan SEUT 267 artiklan ensimmäistä ja kolmatta kohtaa, luettuina yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, on rikottu

Kantajan lausumat

136 Komission mukaan Yhdistynyt kuningaskunta rikkoi SEUT 267 artiklan ensimmäistä ja kolmatta kohtaa, luettuina yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, kun Supreme Court of the United Kingdom antoi riidanalaisen tuomion esittämättä ensin unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymystä yhtäältä tuen keskeyttämistä koskevan välipäätöksen ja aloittamista koskevan päätöksen pätevyydestä ja toisaalta SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnasta, jota ei voida pitää selvänä (acte clair) eikä johtaa selvästi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (acte éclairé).

137 Pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisukysymyksen esittämättä jättämisen osalta komissio esittää ensinnäkin, että riidanalaisella tuomiolla tehdään tyhjäksi sekä tuen keskeyttämistä koskeva välipäätös että aloittamista koskeva päätös. Kun Supreme Court of the United Kingdom kieltäytyi panemasta täytäntöön näitä päätöksiä, joissa edellytettiin tuen maksaminen keskeyttämistä SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen nojalla, se nimittäin menetteli komission mukaan ikään kuin nämä päätökset olisivat olleet pätemättömiä. Komission mukaan ainoastaan unionin tuomioistuimella on toimivalta todeta unionin oikeuden toimi pätemättömäksi.

138 Unionin oikeuden määräyksen tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen esittämättä jättämisen osalta komissio esittää toiseksi, että viimeisenä kansallisena oikeusasteena toimineen Supreme Court of the United Kingdomin käsiteltäväksi oli saatettu kaksi kysymystä, joiden perusteella sen olisi tullut katsoa olevansa velvollinen saattamaan asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, nimittäin yhtäältä kysymys SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnasta tarkasteltaessa sellaisia velvollisuuksia, joista määrätään monenvälisissä kansainvälisissä sopimuksissa, joissa sopimusvaltioina on sekä jäsenvaltiota että kolmansia valtioita, ja toisaalta kysymys kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuinten toimivallasta tulkita kyseistä määräystä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

139 Aluksi on todettava, että erosopimuksen 86 artiklan mukaan unionin tuomioistuimella säilyi toimivalta antaa ennakkoratkaisuja asioissa, joissa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö on jätetty ennen siirtymäkauden päättymistä. Kuten tämän tuomion 51 kohdassa on todettu, riidanalainen tuomio annettiin siirtymäkauden aikana.

140 On muistutettava, että jos tulkintaa koskeva kysymys tulee esille sellaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, ja näin on Supreme Court of the United Kingdomin kohdalla, tämän tuomioistuimen on SEUT 267 artiklan kolmannen alakohdan mukaan saatettava kysymys unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

141 Unionin tuomioistuimen SEUT 267 artiklan nojalla antaman tulkinnan vaikutus voi kuitenkin tehdä kyseisen artiklan kolmannessa kohdassa määrätyn velvollisuuden merkityksettömäksi ja täten sisällyksettömäksi erityisesti silloin, kun esille tullut kysymys on asiallisesti samanlainen kuin kysymys, josta on jo annettu ennakkoratkaisu vastaavanlaisessa tapauksessa tai etenkin samassa pääasiassa, taikka jos unionin tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään jo ratkaissut kyseisen oikeuskysymyksen, olipa tähän oikeuskäytäntöön johtaneiden menettelyjen luonne mikä tahansa, ja vaikka riidanalaiset kysymykset eivät olisi täsmälleen samanlaisia (tuomio 6.10.2021, Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, 36 kohta).

142 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen oikeuden mukaan voida hakea muutosta, voi lisäksi jättää esittämättä unionin tuomioistuimelle unionin oikeuden tulkintaa koskevan kysymyksen ja ratkaista sen itse, kun unionin oikeuden oikea tulkinta on niin ilmeinen, ettei se jätä sijaa perustellulle epäilykselle. Ennen kuin asiaa ylimpänä oikeusasteena käsittelevä kansallinen tuomioistuin voi katsoa tilanteen olevan tällainen, sen on oltava varma siitä, että asia olisi yhtä ilmeinen jäsenvaltioiden muille ylimmän oikeusasteen tuomioistuimille ja unionin tuomioistuimelle, kun otetaan huomioon unionin oikeuden ominaispiirteet, sen tulkintaan liittyvät erityiset vaikeudet sekä vaara oikeuskäytäntöjen eroavuuksien syntymisestä unionissa (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2021, Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, 39–41 kohta).

143 Unionin tuomioistuin on tältä osin erityisesti korostanut, että kun asiaa ylimpänä oikeusasteena käsittelevän kansallisen tuomioistuimen tietoon on saatettu, että yhden ja saman jäsenvaltion tuomioistuinten tai eri jäsenvaltioiden tuomioistuinten oikeuskäytännöt eroavat toisistaan kyseessä olevassa asiassa sovellettavan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkinnassa, sen on oltava erityisen huolellinen arvioidessaan, ettei mahdollista perusteltua epäilyä kyseessä olevan unionin säännöksen oikeasta tulkinnasta ole, ja otettava huomioon erityisesti ennakkoratkaisumenettelyn tarkoitus, joka on unionin oikeuden yhtenäisen tulkinnan varmistaminen (tuomio 6.10.2021, Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, 49 kohta).

144 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin todettava, ettei unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ole ennen käsitelty kysymystä siitä, merkitseekö ICSID-sopimuksen – johon valtaosa jäsenvaltioista on liittynyt ennen kuin ne liittyvät unioniin ja joka siten on näille jäsenvaltioille SEUT 351 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu aikaisempi sopimus – määräysten nojalla jäsenvaltiota vastaan annetun välitystuomion täytäntöönpano toisen jäsenvaltion toimesta, että kyseisillä jäsenvaltioilla on velvollisuuksia samaan sopimukseen liittyneitä kolmansia valtioita kohtaan siten, että näillä kolmansilla valtioilla on vastaavasti oikeuksia, joihin perussopimusten määräykset vaikuttavat SEUT 351 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

145 Vaikka unionin tuomioistuin on jo täsmentänyt SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan alaa, kuten tämän tuomion 58–65 kohdasta ilmenee, kysymys siitä, voivatko ainoastaan sellaiset ICSID-sopimuksen sopimusvaltiot, jotka ovat riidan välittömiä osapuolia, vaatia sopimusvaltiota panemaan välitystuomion täytäntöön ICSID-sopimuksella perustetun järjestelmän puitteissa, vai voivatko täytäntöönpanoa vaatia myös kaikki muut kyseiseen sopimukseen liittyneet valtiot, on näet varsin monimutkainen kysymys, jota unionin tuomioistuin ei ollut vielä käsitellyt, kun Supreme Court of the United Kingdom antoi riidanalaisen tuomion.

146 Lisäksi on huomattava, ettei unionin tuomioistuin ole vielä täsmentänyt perussopimusten määräysten vaikutuksia koskevaa SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan ilmausta.

147 Kuten tämän tuomion 78 ja 79 kohdassa on todettu, SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta voi haittaamalla unionin oikeuden tehokkuutta vaikuttaa merkittävästi unionin oikeusjärjestykseen, koska jäsenvaltiot voivat sen nojalla jättää soveltamatta unionin oikeutta ja siten poiketa sen ensisijaisuutta koskevasta periaatteesta, joka on yksi unionin oikeiden olennaisista ominaispiirteistä.

148 Toiseksi on muistutettava, että komissio tulkitsi aloittamista koskevassa päätöksessä ja lopullisessa päätöksessä SEUT 351 artiklan ensimmäistä kohtaa tavalla, joka on ristiriidassa Supreme Court of the United Kingdomin riidanalaisessa tuomiossa omaksuman tulkinnan kanssa, kuten tämän tuomion 21 ja 101 kohdasta ilmenee.

149 Vaikka sijoittajat riitauttivat komission omaksuman tulkinnan unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa, jossa ne vaativat lopullisen päätöksen kumoamista, unionin yleinen tuomioistuin ei tuomiollaan kumonnut lopullista päätöstä sillä perusteella, että SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta oli esteenä unionin oikeuden soveltamiselle, vaan sillä perusteella, että lopullinen päätös oli SEUT 108 artiklan vastainen. Kun otetaan huomioon tästä tuomiosta unionin tuomioistuimeen tehty valitus, kysymys SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan vaikutuksesta välitystuomion täytäntöönpanoon on siis edelleen unionin tuomioistuinten käsiteltävänä.

150 Kolmanneksi on huomattava, kuten Supreme Court of the United Kingdom teki riidanalaisen tuomion 29, 32, 91 ja 94 kohdassa, että niin High Court of Justice (England & Wales) kuin Court of Appeal (England & Wales), joiden puoleen sijoittajat olivat edeltävästi kääntyneet, olivat nyt kyseessä olevassa asiassa kieltäytyneet lausumasta SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamista koskevasta kysymyksestä, koska unionin tuomioistuimet käsittelivät tuolloin kyseistä kysymystä ja koska ristiriitaisten ratkaisujen riski oli siten olemassa.

151 Neljänneksi on todettava, että Nacka tingsrätt (Nackan käräjäoikeus, Ruotsi) katsoi 23.1.2019 antamassaan tuomiossa, johon komissio vetosi kirjallisissa huomautuksissaan Supreme Court of the United Kingdomissa, ettei SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta ole sovellettavissa välitystuomion täytäntöönpanoon, ja kieltäytyi siten välitystuomion täytäntöönpanosta Ruotsissa sillä perusteella, että yhtä lailla kuin se ei voisi SEUT 108 artiklan 3 kohtaa ja SEU 4 artiklan 3 kohtaa rikkomatta panna täytäntöön kansallista tuomiota, jossa sijoittajille tuomitaan vahingonkorvausta, se ei voi myöskään panna täytäntöön välitystuomiota, jossa sijoittajille tuomitaan tällaista vahingonkorvausta.

152 Kuten lisäksi 21.9.2022 annetusta määräyksestä Romatsa ym. (C-333/19, EU:C:2022:749) ilmenee, myös Belgian tuomioistuimet käsittelivät välitystuomion täytäntöönpanoa koskevaa kysymystä Supreme Court of the United Kingdomin ratkaistessa asian, kuten komissio oli myös korostanut viimeksi mainitulle tuomioistuimelle antamissaan kirjallisissa huomautuksissa.

153 Edellä sanotusta ilmenee siten, että kyseisessä asiassa oli riittävästi elementtejä, jotka olivat omiaan aiheuttaman epävarmuutta SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnasta, kun otetaan huomioon mainitun määräyksen vaikutus yhteen unionin oikeuden olennaisista ominaispiirteistä sekä riski keskenään ristiriitaisista ratkaisuista unionissa, ja Supreme Court of the United Kingdomin olisi tullut näiden elementtien perusteella katsoa, ettei kyseisen määräyksen tulkinta ollut niin ilmeinen, ettei se jättänyt sijaa perustellulle epäilykselle.

154 Tässä tilanteessa on todettava, ilman että on tarpeen arvioida komission nyt kyseessä olevan kanneperusteen tueksi esittämien muiden perustelujen oikeellisuutta, että Supreme Court of the United Kingdomin olisi kansallisena tuomioistuimena, jonka päätöksiin ei kansallisen oikeuden mukaan saa hakea muutosta, tullut SEUT 267 artiklan nojalla tiedustella unionin tuomioistuimelta SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan tulkintaa poistaakseen riskin siitä, että se tulkitsee unionin oikeutta väärin, kuten se riidanalaisessa tuomiossa myös teki, kuten tämän tuomion 71–84 kohdasta ilmenee (ks. analogisesti tuomio 4.10.2018, komissio v. Ranska (Pidätys irtaimen omaisuuden tuotosta), C-416/17, EU:C:2018:811, 113 kohta).

155 Näin ollen kolmas kanneperuste, joka perustuu SEUT 267 artiklan ensimmäisen ja kolmannen kohdan, luettuina yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, rikkomiseen, on jo tällä perusteella hyväksyttävä.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan SEUT 108 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, on rikottu

Kantajan lausumat

156 Komission mukaan riidanalaisella tuomiolla on rikottu SEUT 108 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, kun sillä on määrätty Romania rikkomaan unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan, jotka perustuvat tuen keskeyttämistä koskevaan välipäätökseen ja aloittamista koskevaan päätökseen.

157 Kun nimittäin kyseessä olevaa asiaa käsitelleiden Yhdistyneen kuningaskunnan alempien oikeusasteiden antama määräys välitystuomion täytäntöönpanon keskeyttämisestä kumottiin, välitystuomio tuli täytäntöönpanokelpoiseksi. Komission mukaan Supreme Court of the United Kingdomin ratkaisu mahdollisti siten välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksamisen. Tämä vaikutus on komission mukaan välittömässä ristiriidassa SEUT 108 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun toimenpiteiden keskeyttämistä koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin se vahvistettiin tuen keskeyttämistä koskevassa välipäätöksessä ja aloittamista koskevassa päätöksessä

158 Komission mukaan Supreme Court of the United Kingdom ei myöskään noudattanut 18.7.2007 annetusta tuomiosta Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, 62 ja 63 kohta) ilmenevää unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan kieltoon myöntää valtiontukea, jota ei ole asianmukaisesti hyväksytty, voidaan vedota sellaisten kansallisten tuomioistuinten antamien lainvoimaisten tuomioiden täytäntöönpanon estämiseksi, jotka loukkaisivat tätä kieltoa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

159 Tämän tuomion 95 ja 97 kohdassa selostetun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden valtiontukisääntöjen soveltaminen perustuu yhtäältä kansallisten tuomioistuinten ja toisaalta komission ja unionin tuomioistuinten välistä vilpitöntä yhteistyötä koskevaan velvollisuuteen, joten kansallisten tuomioistuinten on pidättäydyttävä tekemästä ratkaisuja, jotka ovat komission valtiontukiasiassa antaman päätöksen vastaisia, vaikka tämä päätös olisi luonteeltaan väliaikainen.

160 Tässä yhteydessä on muistutettava, että jäsenvaltioilla on velvollisuus yhtäältä ilmoittaa komissiolle kustakin toimenpiteestä, jolla on tarkoitus myöntää tai muuttaa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, ja toisaalta olla SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen mukaisesti toteuttamatta tällaista toimenpidettä niin kauan kuin komissio ei ole tehnyt kyseistä toimenpidettä koskevaa lopullista päätöstä (tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 56 kohta).

161 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tukitoimenpide, joka on toteutettu tähän määräykseen perustuvien velvollisuuksien vastaisesti, on sääntöjenvastainen (tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

162 Tästä unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätyllä tukisuunnitelmien toteuttamista koskevalla kiellolla on välitön oikeusvaikutus ja että tässä määräyksessä tarkoitettua toteuttamiskieltoa sovelletaan välittömästi jokaiseen sellaiseen tukeen, joka on toteutettu siitä ilmoittamatta (tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 88 kohta).

163 Kuten tämän tuomion 96 kohdassa selostetusta oikeuskäytännöstä ilmenee, kansallisten tuomioistuinten on näin ollen päätettävä kansallisen oikeutensa mukaisesti siitä, mitä SEUT 108 artiklan 3 kohdan rikkomisesta seuraa niin tukitoimenpiteiden toteuttamista koskevien toimien pätevyyden kuin tämän määräyksen vastaisesti myönnetyn rahallisen tuen takaisin perimisen osalta (tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

164 Kansallisilla tuomioistuimilla on siten toimivalta määrätä sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperinnäistä tuensaajilta (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

165 Kun kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi on saatettu vaatimus sääntöjenvastaisen tuen maksamisesta, niiden on periaatteessa hylättävä vaatimus (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2023, DOBELES HES, C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1, 121 kohta).

166 Nyt käsiteltävässä asiassa on muistutettava komission katsoneen lopullisessa päätöksessä, että välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksaminen, josta ei ollut ilmoitettu komissiolle, oli sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Vaikka tämä komission päätös oli kumottu unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla, kyseisestä tuomiosta tehty valitus oli vireillä unionin tuomioistuimessa silloin, kun Supreme Court of the United Kingdom antoi riidanalaisen tuomion.

167 Lisäksi, kuten tämän tuomion 110–113 kohdassa on todettu, unionin yleisen tuomioistuimen tuomio ei vaikuttanut tuen keskeyttämistä koskevan välipäätöksen tai aloittamista koskevan päätöksen lainmukaisuuteen, ja komissio oli näissäkin päätöksissä katsonut, että välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksaminen oli sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, ja kieltänyt Romaniaa panemasta välitystuomiota täytäntöön ennen kuin komissio oli tehnyt lopullisen päätöksensä.

168 On todettava, että kun riidanalaisessa tuomiossa määrättiin välitystuomio täytäntöön pantavaksi, sillä vaadittiin Romaniaa ryhtymään välitystuomiossa määrätyn vahingonkorvauksen maksamiseen SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätyn velvollisuuden vastaisesti.

169 Romanialle on siis täten annettu ristiriitaisia ratkaisuja välitystuomion täytäntöönpanosta. Sen sijaan, että riidanalaisessa tuomiossa turvattaisiin kyseisen määräyksen noudattaminen tämän tuomion 163–165 kohdassa selostetun oikeuskäytännön mukaisesti, riidanalaisella tuomiolla rikotaan kyseistä määräystä velvoittamalla toinen jäsenvaltio rikkomaan sitä.

170 Tältä osin merkitystä ei ole sillä, että SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätään velvollisuudesta, joka kohdistuu ”[jäsenvaltioon], jota asia koskee”, eli lähtökohtaisesti valtioon, joka ryhtyy tuen maksamiseen, tässä tapauksessa Romaniaan.

171 Kuten komissio on perustellusti todennut, Yhdistyneellä kuningaskunnalla ja erityisesti sen kansallisilla tuomioistuimilla oli nimittäin unionin oikeuden valtiontukisääntöjen soveltamisen pohjana olevan SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen nojalla velvollisuus tehdä Romanialle helpommaksi noudattaa velvollisuuksiaan, jotka perustuvat SEUT 108 artiklan 3 kohtaan, tai muutoin kyseinen määräys tehdään tyhjäksi (ks. vastaavasti tuomio 27.9.1988, Matteucci, 235/87, EU:C:1988:460, 19 kohta).

172 Tätä päätelmää ei horjuta sekään seikka, että välitystuomio on tullut lainvoimaiseksi. Sääntöä, jonka mukaan komissiolla on yksin toimivalta arvioida valtiontuen soveltumista sisämarkkinoille, on nimittäin sovellettava jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen vuoksi. Unionin oikeus on esteenä sille, että oikeusvoiman periaatteen soveltaminen estää kansallisia tuomioistuimia johtamasta kaikkia seurauksia SEUT 108 artiklan 3 kohdan rikkomisesta (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, 62 ja 63 kohta ja tuomio 4.3.2020, Buonotourist v. komissio, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 94 ja 95 kohta).

173 SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta ei sekään ole esteenä SEUT 108 artiklan 3 kohdan soveltamiselle, sillä kuten tämän tuomion 71–84 kohdasta ilmenee, SEUT 351 artiklan ensimmäinen kohta ei ollut sovellettavissa Supreme Court of the United Kingdomin käsittelemään riitaan, eikä unionin oikeuden valtiontukisääntöjä siten voitu jättää soveltamatta kyseisen määräyksen perusteella.

174 Tästä seuraa, että neljäs kanneperuste, joka perustuu SEUT 108 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, rikkomiseen, on hyväksyttävä.

175 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että Yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut SEU 4 artiklan 3 kohdan, SEUT 108 artiklan 3 kohdan, SEUT 267 artiklan ensimmäisen ja kolmannen kohdan sekä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan, luettuina yhdessä erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, mukaisia velvollisuuksiaan riidanalaisella tuomiolla.

Oikeudenkäyntikulut

176 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Yhdistynyt kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut SEU 4 artiklan 3 kohdan, SEUT 108 artiklan 3 kohdan, SEUT 267 artiklan ensimmäisen ja kolmannen kohdan sekä SEUT 351 artiklan ensimmäisen kohdan, luettuina yhdessä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä 17.10.2019 tehdyn sopimuksen 127 artiklan 1 kohdan kanssa, mukaisia velvollisuuksiaan Supreme Court of the United Kingdomin (ylin tuomioistuin, Yhdistynyt kuningaskunta) 19.2.2020 asiassa Micula v. Romania antamalla tuomiolla.

2) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset